

Kroonika

1999.-2000. aasta keelesündmusi

1999. a täiendas Riigikogu pühade ja tähtpäevade seadust ning 14. märtsi, Kristjan Jaak Petersoni sünniaastapäeva, tähistati esimest korda riikliku tähtpäevana – emakeele päevana.
- 11.05.1999. Emadepäeval anti Väike-Maarjas Tiiu Eretille ja Uno Merestele üle 1999. a F. J. Wiedemanni keeleauhind.
- 27.06.1999. Tartus peeti 32. J. V. Veski päev teemal „Muutuv eesti keel II”, mis hõlmas foneetikaprobleeme. Ettekanded: Einar Kraut „Hääldusnormist”, Hille Pajupuu „Eesti intonatsioonist”, Kaily Cui ja Karl Pajusalu „Sõnaalgulise *h* hääldusest eesti keeles”, Einar Meister „Eesti keele foneetiline andmebaas”. Ühtlasi tehti teatavaks, et J. V. Veski stipendiumi saab üliõpilane Reet Hendrikson.
- 29.–30.06.1999. Tallinna pedagoogikaülikoolis toimus IV Välis-Eesti kongress. Keeleteemalisi ettekandeid: Ilse Lehiste „Keel ja identiteet”, Jüri Viikberg „Keelesaar: mida otsitakse, mida leitakse?”, Raimo Raag „Rootslane Eestis ja eestlane Rootsis. Identiteediküsimus Kumla näitel”, Matti Punttila „Kas enamuskäele armust”, Mati Hint „Identiteedi järjepidevuse imperatiiv”, Tiiu Salasoo „Keel ja identiteet”, Maela Viirsoo „Tuuma teadus, tuuma keel, eesti keel”.
- 29.06.–01.07.1999. Saaremaal Loonal toimus rahvusvaheline sümposium „Põhja-Euraasia rahvaste ja keelte juured III” („Roots III”). Sümpoosioni korraldasid Tartu ülikool, Eesti Biokeskus, Avatud Eesti Fond Georg Sorosi programmi „Ida-ida” raames ja Eesti Soome Instituut. Keeleteemalisi ettekandeid: Pavel Dolukhanov (Newcastle) „Ränded, koostoime ja keelevahetus Ida- ja Põhja-Euroopas”, Ants-Michael Uesson (Malmö) „Indoeuroopa ja uurali keeled”, Kalevi Wiik (Turu) „Põhja-Euroopa rahvaste ja keelte päritoluga seotud probleemide loend”, János Puszta (Szombathely) „Miks on põhjaeuraasia keeltes ühisjooni?”, Kristian Nilsson (Lund) „Paabel ja soome-ugri keelepuu”, Urmas Sutrop (Konstanz) „Soome-ugri keelte mets: puudest ja lainetest”, Ago Künnap (Tartu) „Lingvistilistest seostest”.

28.–30.10.1999. Värskas toimus Võru Instituudi ja Tartu ülikooli eesti keele õppetooli korraldatud rahvusvaheline konverents teemal „Keskused läänemeresoome piiridel”, mis oli arvult neljas järjestikune läänemeresoome piiri teemat käsitlev rahvusvaheline teaduskonverents. Ettekandeid: Helena Sulkala (Oulu) „Keel, identiteet ja ühiskond”, Karl Pajusalu „Setu kui keeleline keskus”, Kalevi Wiik (Turu) „Läänemeresoome mõjusuunad”, Anu-Reet Hausenberg „Läänemeresoomlaste asuala idapiirist”, Anžela Saksa ja Jaan Õispuu „Karjala keskustest”, Mauno Koski (Turu) „Vanimad ristiusu sõnad läänemeresoome keelealal”, Lembit Vaba „Tähelepanekuid (Lõuna-Eesti) baltismidest”, Eberhard Winkler (München) „Salatsi liivi keele asendist. Vahekokkuvõte”, Kersti Boiko „Kas läti keeles on ühendverbe?”, Liena Muižniece „Ülevaade possessiivsuse väljendusviisidest neljas Läänemere areaali keeles”, Jouko Heyno „Turgi keeled ja Läänemeri”, Ago Künnap „Pedas-pää põhjaeestipärasuste lõpp-punkt lõunaeesti murdeala idapiiril”, Mati Hint „Tartu vana kirjaviisi ja eesti prosoodia”, Marja Kallasmaa „Saaremaa kui piiririik”, Olga Karlova „Isikunimed Vuokkinieme kohanimedes”, Marje Joalaid „Hammaste ja hambad. Ühe Lõuna-Tartu-maa küla nimetraditsioonist”, Evar Saar „Laiast ilmast laenatud võrdlevad kohanimed Võrumaal”. Teise päeva lõpetas Jüri Viikbergi juhutatud diskussioon „Mis teeb oma omaks ja võõra võõraks”.

18.–19.11.1999. „Eesti keele sõnaraamatu ÕS 1999” ilmumise puhul peeti eesti keele instituudi saalis rahvusvaheline keelekorralduskonverents. Esimesel päeval arutati üldteoreetilisi ja ülevaatelisi küsimusi: Valentīna Skujiņa (Riia) „Pakilisi lingvistilisi ja terminoloogilisi probleeme Läti keelekasutuses”, Sari Maamies (Helsingi) „Keelekorraldus Soomes: milline see on ja mida sellelt oodatakse”, Eija-Riitta Grönros (Helsingi) „Sõnaraamat ja keelemuutused”, Birgitta Lindgren (Stockholm) „Keelehoole Rootsis koos lühiülevaatega teiste Põhjamaade olukorra kohta”, Mati Hint „Kellele kuulub eesti keelekorraldus?”, Kristiina Ross „Ülevaade prantsuse keele korraldusest läbi aegade”, Mart Rannut „Prantsuse keel kui teine keel Kanada Québecis”.

Konverentsi teine päev, mis oli tervenisti eesti keelele pühendatud, algas ettekannetega: Tiiu Erelt „Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999”, Peeter Päll „Nimekorralduse probleeme”, Katrin Kern „Kes ütleb, et see on õige? Keelelisest autoriteedist”, Andres Langemets „Keelekorraldaja, kas korporant või avalik naine”. Konverentsi lõpetas diskussioon teemal „Kui liberaalne võib olla keelekorraldus”.

30.11.1999. Tartu ülikoolis toimus professor Peeter Tulviste algatusel ja juhatusel rahvusvaheline konverents „Rahvuskeel globaliseeruvus kõrghariduses”. Valter Lang kõneles rahvusteaduste keelest, Els Oksaar

- (Hamburg) rahvuskeele väärtusest teadusele ja ülikoolile. Wilfried Hartmann rääkis Hamburgi ülikooli teadus- ja õppetööst ning Jyrkki Kalliokoski Helsingi ülikooli õppetöö ja teaduspublikatsioonide keeltest. Jyväskylä ülikooli professori Kari Sajavaara ettekande teema oli „Soome kõrghariduse keelepoliitika”. Eesti TA president Jüri Engelbrecht rääkis eelretsenseerimise olulisusest teaduses ja keeleprobleemidest. Läti ülikooli keelepoliitikast pidas ettekande selle ülikooli rektor Juris Zakis. Ajakirjanik Andrei Hvostov käsitles uut identiteeti 21. sajandi künnisel. Tartu ülikooli eesti keele professor Mati Erelt põhjendas oma sõnavõtu eestikeelse kõrghariduse vajalikkust. Hans Arnoldi (Lübeck) sõnavõtt puudutas Eesti ajalugu, rahvuskeele kujunemist ja rahvusriigi loomist. Voroneži ülikooli rektor Ivan Borissov oli lähetanud oma ettekande „Keel ja maailma teadlaskond” teksti.
- 02.12.1999. Rahvusraamatukogu konverentsisaalis peeti vabariigi valitsuse õigusterminoloogiakomisjoni ja justiitsministeeriumi korraldusel 7. õiguskeelepäev. Ettekanded: Erki Silvet „Õiguskeel olgu juriidiliselt täpne, kirjakeelena laitmatu ning õiguse rakendajale arusaadav”, Rein Kull „Õigusterminoloogia päevaprobleemid ja kitsaskohad”, Raigo Sõlg „Õigustloovate aktide keelekasutuse õiguslik reguleerimine”.
- 09.–10.12.1999. Tartu ülikooli eesti keele õppetool tähistas seminariga „Eesti keele allkeeled” õppetooli 80. aastapäeva. Seminari esimese päeva teema oli „Mõisteid ja liigitusi”. Ettekanded: Tiit Hennoste „Allkeele mõiste ja liigid”, Pirkko Nuolijärvi „Kirjakeele vahekorra allkeeltega”, Karl Pajusalu „Ühiskeele mõistest”, Krista Kerge „Igapäevakeel ja kirjakeel”. Teise päeva teema oli „Eesti allkeelte erinevustest”. Ettekanded: Tiit Hennoste „Suuline vs. kirjalik kõne”, Liina Lindström ja Piret Toomet „Narratiiv”, Andriela Rääbis ja Riina Vellerind „Ametlik dialoog”, Reet Kasik „Reklaamikeel”, Inga Kukk „Poliitilise teksti tunnused ja analüüsimetoodika”, Margit Kiisler „Seaduse keel” ning Tõnu Tender „Eesti slängi muutumisest ajas”.
- 14.05.2000. Emadepäeval anti Väike-Maarjas Ellen Uuspõllule üle 2000. a F. J. Wiedemanni keeleauhind.
- 27.06.2000. Tartus peeti 33. J. V. Veski päev teemal „Eesti oskuskeel 2000”. Ettekanded: Tiiu Erelt „Praegune oskuskeelesituatsioon”, Eerik Leibak „Maailma lindude eestikeelsetest nimedest”, Toivo Hinrikus „Farmaatsia oskussõnavarast”, Kaido Jaanson „Mõned poolsubjektiivsed mõtted politoloogia ja poliitika keelest”, Raul Narits „Keele sõnavara ja selle seos Eesti õiguskorraga”, Arvi Tavast „Olukorrad ja probleemidest arvutialal”. Ühtlasi tehti teatavaks, et 2000. a J. V. Veski stipendiumi saab Argo Mund.

- 07.–13.08.2000. Tartus toimus üheksas rahvusvaheline fennougristika kongress (Congressus Nonus Internationalis Fenno-Ugristarum). Ettekannete teese saab lugeda kongressi teesikogumikust (vt 1999.–2000. a ilmunud keeleraamatud siinses ajakirjas).
- 08.12.2000. Rahvusraamatukogu konverentsisaalis peeti justiitsministee-riumi ja Eesti Juristide Liidu korraldusel 8. õiguskeelepäev. Ettekanded: Erki Silvet „Seadused peavad olema arusaadavad”, Jaan Sootak „Seaduse arusaadavus ja käitumisnormi regulatiivsus”, Aime Vettik „Mõiste ja tema keeleline ekvivalent”.
- 08.–09.12.2000. Kuressaare linnuse kapiitlisaalis toimus Johannes Aaviku 120. sünniaastapäevale pühendatud konverents „Keelteoskus kui kultuuri osa”. Konverentsi korraldasid Johannes Aaviku Selts, Tallinna pedagoogikaülikooli läänemeresoome keelte õppetool ja Saaremaa muuseum. Ettekandeid: Helgi Vihma „Mis tegi Johannes Aavikust maailmanime”, Jaan Õispuu „Soome keele õpetamine Johannes Aaviku hõimuaate ja keeleuuenduse osana”, Hannu Remes „Keeleuuendaja Johannes Aaviku Aho-harrastus”, Pentti Soutkari „100 aastat Julius Mägiste sünnist”, Pille Kippar „Oskar Loorits ja hõimuliikumine”, Silvi Nemvalts „Keelteõpe Rootsis”, Lumme Erilt ja Helen Kurss „Vanade keelte oskus kui kultuuri osa”, Peep Nemvalts „Võõrkeele võlu ja emakeele elujõud”, Liilia Corradi „Inglise keel globaalse keelena: tänapäeva *lingua franca* eeldused ja problemaatika aspekte”, Helle Metslang „Grammatika metafoorid”, Lumme Erilt „Nimed ja nimisõnad”, Tarja Tanttu „Kultuurilised vääratused ja keeleõpe”, Maija-Liisa ja Seppo Härkönen „Eesti keele oskus eesti kultuuri levitamisel Oulus ja Oulu ümbruskonnas”, Heli Laanekask „Kas on olemas head õpikud eesti keele õppimiseks?”, Nele Reiman „Võru keele ja kultuuri tutvustamisest-õpetamisest ajaloolise Võrumaa koolides”, Tiiu Erelt „Keelekorralduse eesmärkidest ja vahenditest”, Eduard Väari „Võõrsõnatulvad eesti kirjakeelde”.

1999.–2000. a kaitstud eesti keele magistri- ja bakalaureusetööd

Tartu ülikooli magistrیتööd

- 1999: Mari Kendla „Lääne-Eesti kalanimetused”, Liina Lindström „Sõnajärg eesti narratiivides”, Merike Parve „Võru vokalisti erijooni”, Raili Pool „Ainsuse 1. ja 2. isiku personaalpronoomenite eri kujude kasutamisest”, Andriela Rääbis „Telefonivestluse sissejuhatus”, Piret Toomet

„Kaudne kõneviis tänapäeva eesti keele suulistes tekstides”, Ilona Tragel „Verbi *andma* kognitiivlingvistiline analüüs”, Kadri Vider „Sagedamad eesti verbid semantilisest andmebaasist”.

2000: Karin Kaljumägi „*ohtlik-* ja *kontsert-*tüüpi sõnade kriitiliste morfoloogiliste vormide kasutamisest”, Inga Kukk „Eesti rahvuspoliitika osaliste esitamine meedias. Kriitiline teksti-analüüs”, Margit Langemets „Sõnaraamatu arvutilingvistiline analüüs”, Elo Rohult „Vaateid R. M. Rilke poeetilisele maailmale”, Katrin Uind „Kihnu murraku sõnavara”, Ann Veismann „Aega väljendavad ruumimetafoorid. Teoreetiline mudel ja rakendus eesti keelele”, Eva Velsker „Inessiivi lõpu varieerumine Vastseliina murrakus”.

Tartu ülikooli bakalaureusetööd

1999: Kaily Cui „Sõnaalguline *h* eesti keeles”, Katrin Einblau „Ajateenijate keelekasutusest 1998. a. suvel läbiviidud ankeetküsitluste põhjal”, Kersti Jürgenson „Eesti Ekspressi omapärane sõnavara”, Kristel Kikas „Heinrich Stahli saksa-eesti sõnastik (1637) eesti-saksa sõnastikuna”, Annika Kohv „Adverb Georg Mülleri jutlustes”, Karen Kuldnokk „Pealkiri ajalehes „Maaleht””, Alice Mandli „Jookide mõisteline sõnastik”, Aili Meier „Tõlgitud euroaktide keeleprobleeme”, Pille Põldmets „Rõivanimetuste mõisteline sõnastik”, Annika Ruven „Antsla, Põlva, Värskä õpilaste slängist”, Maarika Saks „Viisiadverb Vastseliina murrakus”, Reet Sohar „Imperfekti moodustus tänapäeva Kanepi murdepruugis”, Ave Svarts „Ülevaade gümnaasiumilõpetajate keelelisest kompetentsusest 1998. aasta riigieksamikirjandite põhjal”, Marjeta Venno „Käänded ühe eesti lapse arenevas keeles vanuses 1,2–4,0”.

2000: Annaliisa Ainsalu „Suhtluse reguleerimine näo- ja pealiigutuste kaudu eestikeelses mediavestluses”, Eve Alender „Eesti ettevõtetanimetustest 20. sajandil (toitlustus- ja majutusettevõtete näitel)”, Rita Arik „2–5-aastaste laste sõnakasutuse erijooni”, Maarika Asi „Põlva õpilaste murdekeelest”, Mariko Faster „Ülevaade ajaloolise Võrumaa ja Setumaa kohanime determinantidest”, Anne Hainsoo „Asta Willmanni omapärast sõnavara romaanide „Hundisõidul” ja „Peotäis tuhka, teine mulda” I-II osa põhjal”, Reet Hendrikson „Kirjanik Mihkel Muti eripärane leksikakasutus”, Triin Iher „Võru verb haritlaste keeles”, Kristi Ilves „Adverb Mulgi murdes”, Anne Kaaber „Lõuna-Eesti illatiivi ja inessiivi moodustusest”, Tiia Laanekask „Eesti hulgasõnade süntaktilisi omadusi”, Mari-Epp Laigu „Deiktiline projektsioon eesti keele suulistes vestlustes”, Eva Laur „Raadiointervjuu ülesehituse analüüs Kuma raadio intervjuude põhjal”, Imbi Luik „Pöördelõpud Orava

murdetavas”, Liina Lutsepp „Pikemad tagasisided eestikeelsetes argi-vestlustes”, Mari Mets „*nud-* ja *tud-*partitsiip Põlva murrakus”, Jaane Moorits „Eesnimed Mats Tõnissoni tähtraamatutes”, Lilian Mutso „Soospetsiifilisest keeleuurimisest. Katkestused meeste ja naiste kõnes”, Külli Prillop „Georg Mülleri jutluste verbivormistik”, Krista Strandson „Teise vooru reformuleeringud eesti vestlustes”, Merle Sukk „Määradverbid 20. sajandi eesti kirjakeeles”, Aimi Tedresalu „Ortograafia- ja morfoloogiavead keskkooli lõpu- ja ülikooli sisseastumiskirjandites”, Maigi Vija „Ühe eesti lapse keeleline areng vanuses 1,5–2,0”.

Tallinna pedagoogikaülikooli magistritööd

1999: Evelin Müüripeal „Kultuurautonoomia. Eesti Vabariigi vähemusrühvuste haridus- ja keelepoliitika aastail 1918–1940”.

Tallinna pedagoogikaülikooli bakalaureusetööd

1999: Maria Jürimäe „Kuidas eesti laps õpib lugema?”, Olga Puusepp „*Sina* ja *teie* eesti ja vene keeles”, Tarmo Tuule „Eesti keele õppejõud Soome ülikoolides 1967–1999”.

2000: Annika Bauer „Julius Mägiste nimeraamatud”, Heidi Meier „Kunsti- ja tarbeteksti võrdlev analüüs Mati Undi näitel”, Victoria Parmas „Ühe eesti lapse küsilause areng (Ingel-Britt 1,6–2,3)”, Liisi Piits „Stiilimär- gendid eesti kirjakeele seletussõnaraamatus (II köite põhjal)”, Kairi Rosenfeld „Varieerumine *jalg-* ja *sepp-*tüübi mitmuse osastava moodus- tamisel”, Liina Soolo „Liitsõnade kasutus 20. sajandi valitud ajalehe- tekstides”.

koostanud Tõnu Tender ja Maire Raadik